

середньої освіти та окремих аспектів якості освітніх послуг для різних рівнів управління освітою (регіонального, внутрішньошкільного) в Тернопільському ОКІППО здійснюється через різноманітні форми роботи.

Методичний проект «Школа освітнього моніторингу» було створено з метою вдосконалення теоретичних знань слухачів з питань організації зовнішнього незалежного оцінювання, адміністрування моніторингових досліджень.

Учасники постійно діючого семінару «Науково-методичний супровід моніторингу якості освіти» вчилися будувати програму моніторингу, створювати (підбирати) інструментарій моніторингового дослідження, опрацьовувати результати, аналізувати та інтерпретувати отримані дані, розробляти рекомендації, пропозиції, приймати управлінські рішення, оформляти аналітичні звіти, виробляти аналітичне прогнозування щодо подальших освітніх тенденцій та напрямів розвитку освітньої сфери.

Практикум «Використання ІКТ в моніторингових дослідженнях» було запроваджено з метою підвищення рівня володіння слухачами інформаційно-комунікаційними технологіями, автоматизації роботи з обробки та візуалізації результатів з використанням табличного редактора Microsoft Excel.

Значна увага приділяється підготовці освітян до участі у зовнішньому незалежному оцінюванні. Щорічно за участі методистів Івано-Франківського регіонального центру оцінювання якості освіти проводиться ряд методичних заходів (семінари, інструктивно-методичні наради, навчання), спрямованих на інформаційне забезпечення зовнішнього незалежного оцінювання в області, підготовку персоналу пунктів тестування.

Висновки. Національна система моніторингу якості освіти перебуває на етапі свого інституційного становлення, нормативно-правового оформлення. Але для формування ефективної системи необхідно усунути ряд загрозливих тенденцій, серед яких відсутність кадрового забезпечення моніторингових процедур, що безпосередньо впливає на якість проведення та аналізу даних моніторингових досліджень. У вирішенні цієї проблеми вбачається активна роль інститутів післядипломної педагогічної освіти через оновлення змісту курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників, запровадження спецкурсів, ряду методичних заходів з окресленої проблематики.

Література

1. Аналітична доповідь про стан моніторингу якості освіти в Україні / МБО «Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти»; [І. І. Бабин, Л. М. Гриневич, І. Л. Лікарчук та ін.]; за заг. ред. І. Л. Лікарчука. – К.: МБО «Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти»; Х.: Факт, 2011. – 96 с.
2. Лукіна Т. О. Становлення системи моніторингу освітньої галузі в Україні: проблеми та перспективи / Т. О. Лукіна [Електронний ресурс] . – Режим доступу: [http:// lib.iitta.gov.ua/4049/1](http://lib.iitta.gov.ua/4049/1).
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013).

УДК 159.9

Періг І. М.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПСИХОЛОГА У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день зростають як суспільна значущість психології, так і її можливості вирішувати складні проблеми розвитку

суспільства. Тому актуальним питанням є ефективна професійна підготовка психологів.

Аналіз останніх досліджень. Вивченням питань, пов'язаних із професійним становленням психолога займалися відомі науковці: Г. С. Абрамова, І. В. Дубровіна, Т. В. Дуткевич, Р. В. Овчарова, В. Г. Панок, О. В. Савицька, Н. В. Чепелева, Н. І. Пов'якель, О. Ф. Бондаренко та ін. З огляду на сучасну затребуваність у практичній психологічній допомозі дана проблематика важлива для подальшого дослідження.

Метою статті є висвітлення вимог та основних етапів становлення майбутнього психолога у освітньому просторі ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі формування особистості практичного психолога проходить три етапи [3]:

1. Світоглядний, що передбачає формування професійної свідомості майбутнього спеціаліста.

2. Професійний, який спрямований на оволодіння необхідною системою знань, технологією практичної діяльності майбутнього психолога, формування його психологічної культури. Психологічна культура передбачає високий рівень професійних знань та культури спілкування, емоційну культуру, культуру мислення.

Культура спілкування передбачає вміння користуватися у відповідних ситуаціях адекватними стереотипами взаємодії, творчо розв'язувати суперечливі ситуації, вести діалог з клієнтом.

Емоційна культура передбачає вміння вибрати адекватну форму прояву своїх емоцій, здатність володіти собою, керувати своїми емоційними станами. Сформованість емоційної культури сприяє повноцінному спілкуванню та вирішенню конфліктних ситуацій.

3. Особистісний, метою якого є формування професійно важливих якостей особистості, гуманістичної спрямованості, «діалогічності», здатності до професійної ідентифікації. Професійна ідентифікація передбачає прийняття провідних професійних ролей, цінностей, норм, наявність мотиваційних структур, які спонукають особистість до ефективної діяльності. Формування професійної ідентифікації пов'язане з самопізнанням (самодіагностикою), самокорекцією, самоаналізом та самореабілітацією.

Організація зовнішніх умов формування особистості практичного психолога відповідно до його етапів включає 3 блоки [1]. Перший блок – підготовчий – на цьому етапі здійснюється професійний відбір на відповідні спеціальності. Здійснюється диференціація студентів на різні напрямки професійної підготовки: психолог-викладач, психолог-дослідник, психолог-практик. Цей же блок передбачає адаптацію студентів до майбутньої професії. Реалізація початкової професійної підготовки (1-2 курси) передбачає оволодіння базовим концептуальним апаратом психологічної науки, отримання загального уявлення про майбутню професію. Знайомство відбувається і через різні тренінгові курси, що також сприяє професійній ідентифікації студентів та їх особистісному росту. Другий блок – діагностичний – передбачає оволодіння основами психодіагностики, самопізнання (3-4 курси). На цьому етапі студенти отримують інформацію про якості свого характеру, про свої здібності, пізнавальні та інші можливості. Виявляються також особистісні проблеми студентів, які можуть стати на заваді успішній професійній діяльності. Тому для їх подолання та з метою самопізнання та саморозвитку застосовуються також спеціальні тренінгові техніки, бесіди, консультування. Третій блок – особистісно-професійна корекція – передбачає корекцію та формування професійно значущих комунікативних умінь. Основними у цьому блоці є курси психоконсультування, психокорекції та

психотерапії. Необхідною умовою є здійснення студентом індивідуальної самокорекції та самовдосконалення.

На рівні практичної підготовки найчастіше використовується синтетичний підхід до змісту та організації навчання. Основним результатом навчання є сформований «психологічний світогляд» майбутнього спеціаліста (тобто здатність студента бачити світ очима психолога та будувати свою професійну діяльність на його основі з використанням відповідних засобів та способів) [3]. Має місце зануреність у практичну проблематику, орієнтація на реконструкцію та розв'язання психологічних проблем інших людей, уміння аналізувати поведінку інших людей і робити значущі висновки. Форма навчання – тренінги, практика, лабораторно-практичні заняття.

Основою навчання на індивідуально-типологічному – рівні є життєва ситуація. Результатом навчання – навички і вміння практичної роботи, володіння набором технік, технологій, професійних дій.

Психолог повинен володіти такими вміннями [2]:

а) дослідницькі (гностичні) вміння:

- визначати психологічну проблему в умовах конкретної ситуації, розробляти шляхи подолання проблеми через постановку низки завдань;
- поєднувати теоретичний аналіз проблем з їх оптимальним вирішенням;
- знаходити найбільш ефективні засоби вирішення психологічної задачі;
- з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки і заходи по оптимізації власної професійної діяльності;

б) інтерактивно-комунікативні вміння:

- оволодівати інноваційним стилем професійної діяльності та гуманним ставленням до людини;
- впливати на роботу персоналу з метою досягнення бажаного результату праці і задоволення його потреб;
- реагувати на всі складнощі життя колективу, виділяти і розвивати позитивні складові;
- встановлювати емпатичні зв'язки з клієнтом;

в) діагностичні вміння:

- використовувати психологічний інструментарій, адекватний задачі і особливостям праці персоналу;
- інтерпретувати результати психодіагностики, виявляти властивості особистості і можливості її продуктивної діяльності;

г) дидактичні вміння:

- продуктивно навчати, забезпечувати розвиток і корекцію діяльності особистості та колективу;
- здійснювати вибір і реалізацію продуктивних моделей, алгоритму і технології діяльності;
- організувати соціально-психологічну роботу і особисто брати участь у проведенні адекватних заходів;

д) проєктувальні вміння:

- формувати позитивну «Я-концепцію» у клієнта, самоаналіз і адаптацію до нових реальних умов;
- здійснювати первинну профілактику алкоголізму, наркоманії та інших шкідливих звичок людини;
- проводити психологічну експертизу і корекцію асоціальної поведінки, психологічну реабілітацію людини;
- консультувати керівників і працівників установ з питань використання

психології з метою ефективної організації виробничої діяльності.

Висновок. Успішна професійна підготовка психолога має відбуватися відповідно до суспільних запитів та проходити світоглядний, професійний та особистісний етапи.

Література

1. Дуткевич Т. В. Вступ до спеціальності: Практична психологія: Курс лекцій і практикум (навчальний посібник) / Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 208 с.
2. Немов Р. С. Психологія. – В 3 кн. / Р. С. Немов. – М.: Владос, 2001. – Кн. 2: Психологія образования. – 608 с.
3. Основи практичної психології / В. Панок, Н. Чепелева, Т. Титаренко. – К.: Либідь, 2001. – 534 с.

УДК 378:005.6

Пермякова О. Г.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ПРІОРИТЕТНЕ ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Система вищої освіти в Україні знаходиться сьогодні в процесі кардинальної трансформації, що обумовлено перш за все постійним зростанням ролі знань у сучасному суспільстві та такими світовими факторами, як створення єдиного освітнього простору, а також соціально-економічними та культурними перетвореннями, що спостерігаються в усіх європейських країнах. Реформування, які відбуваються у вищій освіті, як і в цілому суспільстві, приводять до змін традиційних і становленню нових механізмів регулювання їх діяльності.

В науковій літературі дослідження питань забезпечення якості освіти знайшло широке відображення (К. Корсак, О. Локшина, В. Огаренко, В. Андрущенко, М. Гриценко, І. Бех, К. Гнезділова, Г. Клімова, В. Кальней, І. Талізін, А. Токман, С. Сисоева, А. Сбруєва, Є. Шульгін, С. Щудло, С. Цимбалюк, Я. Яхніна та ін.), однак є ще багато дискусійних питань з цієї проблематики. Серед науковців розгортаються широкі дискусії щодо питання про сутність якості вищої освіти, про те, що ж вважати якістю вищої освіти та які умови її забезпечення.

Аналіз наукових джерел [1; 2; 3, 4; 5; 6, 7] з даної проблематики свідчить про те, що пріоритети державної політики у сфері вищої освіти в умовах інноваційного розвитку і інтеграції в європейський освітній простір направлені на підвищення якості освітніх послуг, оновлення змісту освіти та організацію навчально-виховного процесу у відповідності до демократичних цінностей, безперервність освіти, органічне поєднання освіти та науки, розвиток дистанційного навчання, впровадження освітніх інновацій, розвиток моніторингових досліджень та забезпечення потреб ринку праці.

Варто зазначити, що в більшості європейських країн пріоритети державної політики щодо вищої освіти направлені на переформатування відносин між державою, вузом, суспільними інститутами та ринком праці, що виявляється в наданні більшої автономії вузам, створенні конкуренції, посиленні суспільного контролю за якістю наданих освітніх послуг та результатів освітньої діяльності.

До 1980-х рр. в європейських країнах проблема якості освіти визнавалася, але не знаходила адекватного рішення. Першими європейськими країнами, які ініціювали процеси по забезпеченню якості у вищій освіті, були Велика Британія, Франція та Нідерланди. У 80-х роках ХХ століття в цих країнах було розпочато і запроваджено процес формального оцінювання якості [1].